

Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 7.5.2009 r. – Problem zdatności arbitrażowej sporów ze stosunku spółki

„Przepis art. 1163 § 1 nie zawiera normy szczególnej w stosunku do art. 1157 KPC w zakresie wymagania, aby spory poddane pod rozstrzygnięcie sądu polubownego mogły być przedmiotem ugody sądowej” (uchw. SN z 7.5.2009 r., III CZP 13/09¹).

Uwagi wstępne

W głosowanej uchwale SN zajął się dwoma fundamentalnymi, zarówno z teoretycznego, jak i praktycznego punktu widzenia², dla postępowania przed sądem polubownym zagadnieniami, a mianowicie kwestią stosunku zdatności ugodowej do zdatności arbitrażowej oraz wzajemną relacją art. 1157 i 1163 § 1 KPC. Powyższe zagadnienia są ze sobą ściśle powiązane, a ostateczne przesądzenie ich wzajemnej relacji (a przede wszystkim określenie zakresów obowiązywania powołanych przepisów) przez SN przesądziło o modelu postępowania arbitrażowego i o zakresie zdatności arbitrażowej w Polsce. Analizowane orzeczenie stanowi także przyczynek do rozważenia zasadności tezy o wyłączeniu zdatności ugodowej, jako warunku zdatności arbitrażowej, odnośnie do sporów wynikłych ze spraw ze stosunku spółki handlowej ze względu na dobro obrotu gospodarczego.

Artykuł 1157 KPC podstawą regulacji zdatności arbitrażowej w prawie polskim

W skali międzynarodowej widoczna jest tendencja do rozszerzania zakresu sporów, które mogą być rozstrzygane przez sądy arbitrażowe. Tendencja ta znalazła wyraz w art. 1157 KPC, na mocy którego zdatność arbitrażową mają dotychczas wyłączone spod kognicji sądu polubownego spory z zakresu prawa pracy (zob. art. 1164 KPC) oraz spory o prawa niemajątkowe. W dalszym ciągu sąd arbitrażowy nie może orzekać w sprawach o alimenty³. Na gruncie uchylonego art. 697 § 1 KPC niedopuszczalne było poddanie

¹ Biul. SN 2009, Nr 5, poz. 6.

² M. Pietraszewski, Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 7.5.2009 r., ADR 2010, Nr 3(11), s. 89.

³ Ł. Błaszczak, M. Ludwik, Sądownictwo polubowne (Arbitraż), Warszawa 2007, s. 97–98.

tych dwóch pierwszych kategorii spraw sądowi arbitrażowemu⁴. W związku ze zmianą stanu prawnego nie zachowało aktualności stanowisko, że przed sądem arbitrażowym nie można łącznie dochodzić roszczeń majątkowych wraz ze świadczeniami niemajątkowymi. Obecnie jest to dopuszczalne, pod warunkiem że przedmiot sporu posiada zdatność arbitrażową⁵.

Według art. 1157 KPC, jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, strony mogą poddać pod rozstrzygnięcie sądu polubownego spory o prawa majątkowe lub spory o prawa niemajątkowe – mogące być przedmiotem ugody sądowej, z wyjątkiem spraw o alimenty. Przepis ten należy interpretować łącznie z ogólnymi przepisami Kodeksu postępowania cywilnego, które dotyczą sprawy cywilnej oraz dopuszczalności drogi sądowej (art. 1 oraz art. 2 KPC)⁶.

Nie ma znaczenia dla zdatności arbitrażowej sposób sformułowania dochodzonego przed sądem arbitrażowym roszczenia. Przedmiotem postępowania przed sądem polubownym może być zarówno żądanie ukształtowania stosunku prawnego, zasądzenia świadczenia, jak i ustalenie prawa lub stosunku prawnego wymienionego w zapisie na sąd polubowny⁷.

Zgodnie z art. 1161 § 1 KPC, w umowie stron poddającej spór pod rozstrzygnięcie sądu polubownego należy wskazać spór lub stosunek prawny, z którego spór wyniknął lub może wyniknąć. Pod rozstrzygnięcie sądu polubownego nie można poddać wszystkich sporów, jakie mogą między stronami wyniknąć w przyszłości, należy oznaczyć określony stosunek prawny (post. SA w Białymstoku z 9.6.1992 r., I ACz 115/92, PS 1994, Nr 1, poz. 20)⁸. Z kolei SN w orz. z 16.10.1948 r. (WaC 291/148, PiP 1999, z. 12, s. 141) uznał, że spór jest wystarczająco określony, jeśli wskazano, że pomiędzy stronami powstał spór co do określonego majątku, choćby nie oznaczono jego rodzaju i treści⁹.

Należy również nadmienić, że według poglądu wyrażanego przez niektórych przedstawicieli doktryny, sąd arbitrażowy nie może rozpoznawać spraw wyłączonych, choćby czasowo, z drogi sądowej¹⁰. Jednym z argumentów jest powiązanie interpretacji art. 1157 z interpretacją art. 1 KPC. Kodeks postępowania cywilnego normuje postępowania w sprawach cywilnych, zatem do właściwości sądów arbitrażowych mogą należeć tylko te sprawy, w których dopuszczalna jest droga sądowa¹¹.

Artykuł 1157 KPC stał się przedmiotem różnic interpretacyjnych oraz licznych kontrowersji¹², które pojawiły się, zarówno w teorii, jak i w praktyce.

⁴ T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd arbitrażowy*, Warszawa 2008, s. 118.

⁵ Ł. Błaszczak, M. Ludwik, *op. cit.*, s. 98.

⁶ T. Ereciński, K. Weitz, *op. cit.*, s. 117.

⁷ Ł. Błaszczak, M. Ludwik, *op. cit.*, s. 98.

⁸ A. Zieliński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 1634.

⁹ *Ibidem*, s. 1639.

¹⁰ S. Dalka, [w:] K. Piasecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. III, Warszawa 2007, s. 254.

¹¹ M. Uliasz, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 1535.

¹² T. Ereciński, *Zdatność arbitrażowa (art. 1157 KPC)*, [w:] P. Nowaczyk, S. Pieckowski, J. Poczubot, A. Szumański, A. Tynel (red.), *Międzynarodowy i krajowy arbitraż handlowy u progu XXI wieku*. Księga pamiątkowa dedykowana doktorowi habilitowanemu Tadeuszowi Szurkiemu, Warszawa 2008, s. 1.

Więcej informacji na stronie wydawcy

<http://www.ksiegarnia.beck.pl/adr-arbitraz-i-mediacja/id3398,ADR-Arbitraz-i-Mediacja-kwartalnik.-Prenumerata-2010.html>